

המקור בפרשה: מי אלה לך, וברש"י הראה לו שטר קידושי

מסביב לשולחן

עלון שבועי לבני הישיבות סביב נושא מהפרשה בעיון בהלכה באגדה ובמוסר

ראשי הישיבות

דבר העורך

מנהיגות הנדרשת לא פעם ממחנכים מהורים ומהמבקשים להוביל ולנהל פירושה קבלת החלטות נכונה בכל צד ומכל כיוון, שילוב של תוקפנות עם אצילות, אומץ וביטחון עצמי, כריזמה ומבט פנים מדבר.

וזאת למדנו מיעקב, אשר בחר את שבת יהודה להיות למנהיג ישראל. הבה ונראה את דבריו של רש"י הירש כיצד הסביר את עניין בחירת יהודה לשבת המלוכה בשל תכונות מנהיגותו הבולטות:

"בשעה שיעקב סוקר את בניו כדי למצוא את המוכשר להנהגה, ואחרי שכבר פסל את ראובן ואת שמעון ולוי. הנה נחה עינו על יהודה והוא קורא: אתה האיש, אתה הנבחר, אתה מאחד בקרבך את הסגולות הדרושות החסרות לראובן מצד אחר ולשמעון ולוי מהצד השני המנוגד.

לא חרבך, אלא כוחך הטיבעי הוא בעורף אויבך, התפתחות כוחך הטבעי, תטיל את מוראך על אויבך, והם יפנו לך עורף, לא יעזו להתקיף אותך, יהיו שמחים בלבם אם רוק תניח להם, וכלפי פנים תעמוד בעלינות אצילה, עד שאחיד יכנעו לך מרצון.

אתה מאחד בקרבך את אומץ הלב של הנוער [גור], ואת ישוב הדעת של הזיקנה [אריה], אינך חפץ במלחמה ושול לשם עצמם, אינך צבוע וזאב, אתה ארי, ונעלה על רצח שפל לשם שוד.

כוח יהודה איננו בשאון מלחמה וקרב, לא העז המתלקח המטיל את מורא בשעת סכנה ואחר הוא דועך, לא זה מאפיין אותו. גם בשעה שהוא נח הרי הוא נשאר אריה. הוא יטיל את מוראו גם בשעת מנוחה, וכך יעניק בטחון כלפי חוץ, ובהנהגתו יובטח השלום שיאפשר את התפתחות היעודה בפנים".

מחנה יצחק ה'וי
1967

ומבואר מזה דאם מתכוין לקנות האשה בשעה זו בקנין אחד, ממילא נקנית גם בקנין האחר. וצ"ב דבגמ' בב"מ (י.) איתא דאם נפל על המציאה לא קונה בדי' אמות, דכיון דנפל גלי אדעתיה דבנפילה ניח"ל דליקני ובד' אמות לא ניח"ל דליקני, ובשמ"ק שם איכא מ"ד דדוקא בקניות דרבנן אמרינן הכי, כיון דהו"ל כאומר אי אפשי בתקנת חכמים, אבל הביא שם מהר"ן בשם הרשב"א ס"ל דאפי' בקניות דאוי אם מכוין לקנות בקנין אחר שאינו מועיל, אינו קונה בקנין המועיל. ומבואר דס"ל דבמתכוין לעשות קנייה במעש"ק שאינו מועיל, אינו מקנה במעש"ק אחר שעשה באותו זמן. וכן מבואר בר"ן על הר"י"ף (קידושין כה:). דהעושה משיכה ברה"ר אינו קונה במסירה כיון שנתכוין לקנות במשיכה שאינה קונה ברה"ר. וצ"ב דא"כ אמאי המקדש בשטר שיש בו שו"פ והשטר פסול לקידושין, מקודשת ממילא מדין כסף.

ונראה הביאור בזה, דכל מה שהעושה מעש"ק שאינו מועיל לא מהני לקנותו בקנייה אחרת שעושה באותו זמן, הוא דוקא בשכוונתו לפעול הקנייה בפעולה או מציאות אחרת, וכמו בנפל על הציאה דרצה לקנות בזה שנפל על המציאה ולא בזה שהמציאה נמצא בתוך ד' אמותיו, וכי ברוצה לקנות במעשה משיכה ולא במעשה אחיזה בבהמה. אבל בשטר קידושין דגם כשקונה בתורת שטר פועל בה מה שנותן לה השטר ושוויותו, כה"ג אם לא יועיל בתורת שטר יועיל בתורת כסף ודו"ק. [ובמק"א נתבאר כן בהרחבה בגדר העושה קנין שאינו מועיל, אימת מועיל קנייה אחרת שעושה באותו הזמן].

ונמצא לפ"ז דהמאירי אוזיל לשיטתיה בזה, דלמאירי דהשטר קידושין פועל על ידי המעשה נתנה ולא על ידי זה שהשטר והנייר נקנה להאשה (ורק דאם משייר השטר לעצמו חסר בנתינה), להכי ס"ל למאירי דאם לא מהני בתורת שטר לא מהני בתורת כסף, כיון שהם ב' עניני קנינים חלוקים. אבל הר"ן ס"ל כמשי"נ בדעת הרמב"ם דמה שפועל בקידושי שטר הוא מה שנותן לו השטר ושוויותו, ולהכי אף אם לא מועיל בתורת שטר יועיל בתורת כסף.

(ע"פ ענפי ארז קנינים, קניני אישות א')

הגאון רבי אברהם גורביץ שליט"א ראש ישיבת בית יוסף גייטסהד

בגדר קידושי שטר

המאירי בקידושין (ב.) כתב דאפי' שבקידושי שטר אי"צ לומר בה כלום [וכמו שהאריך שם], אם בא לומר יאמר הרי את מקודשת לי לבד, ואינו אומר הרי את מקודשת לי בשטר זה, שאין לשון בשטר זה נופל בה יפה, שאינה מקודמת בגוף השטר שהרי אין בה פרוטה. אולם יעוי ברמב"ם (בפי"ג הי"ח מהל' אישות) דאפי' שבמקדש בשטר אי"צ אמירה [כמו שביאר שם בה"ג] מ"מ במקדש בשטר ע"י שליח שכבר יש בזה דין אמירה, צריך לומר בשטר זה, ודלא כהמאירי.

והיה אפי' לביאור ש"י המאירי דבקידושי שטר אין לומר הרי את מקודשת "בשטר זה", ע"פ דברי הרשב"א (קידושין ג.) דהשטר פועל בהכתיבה שבה ולא בגופה. אכן כיון דסו"ס פועל השטר והיא היא הכתיבה, אי"כ לכאוי עדיין הוה לשון טוב לומר בשטר זה, ודו"ק.

ונראה לביאור פלוג' הרמב"ם והמאירי, דהנה בגמ' בקידושין (ה.) מבואר דקידושי שטר ילפי מגירושי. והנה בגירושי שנתמך בזה דין נתינה בנט, ויש לזון גם מתגרשת ע"י הנתינה גרידא. או שרק ע"י הנתינה נקנית הגט להאשה [הקנין נעשה ע"י המעשה נתינה עצמו ושלא כדרי הלכות זכיה שנאמרו בקנינים ואכ"מ], וגם י"ל דהנתינה פועלת בהגט עצמו, שע"י הנתינה מתכשר הגט ויכול לעשות גירושי, אבל עכ"פ עצם הגירושי נעשית ע"י הגט. [ובאב"מ (סי' ל"ה סק"ט) נקט לדבר פשוט כהצד השני, ע"ש היטב].

והנה דברי המאירי מתבארים ע"פ השיטה דמעשה הנתינה פועלת הגירושי ולא עצם הגט, ולכן גם בקידושין דילפי מינה לא שייך לומר "בשטר זה" דאין השטר פועל אלא הנתינה. אבל לדעת הרמב"ם י"ל שהגט פועל הגירושי, ורק דבעין שקדמה לה הנתינה כדי שתקנה הגט על ידה, או כדי שיהא גם גמור, ולכן גם בקידושי שטר דילפי מגירושי שייך שפיר לומר "בשטר זה" ודו"ק. [ועי' היטב בקוב"ש (קידושין אות ח') שנקט בכונת הקצה"ח שאין האשה קונה הגט כלל והנתינה היא שמגרשה, ולכי אי"צ פשטות כוונתו].

והנה מצאנו מחלוקת בין המאירי והר"ן, והוא בביאור כונת הירושלמי שהביא הר"י"ף בריש קידושין. וז"ל הירושלמי, "הדא דתימא בשטר שאין בו שוה פרוטה, אבל יש בו שוה פרוטה כסף הוא". דלדעת הר"ן כונת הירושלמי שאם יש איזה פסול בשטר הקידושין, וכגון שנכתב שלא לשמה, אם השטר שוה פרוטה מהני מדין כסף, דבקידושי שטר דעתה נמי אנייר וכדמכח בפי' האיש מקדש דאמרינן שמין את הנייר. אולם במאירי בקידושין (ב.) פירש דברי הירושלמי בענין אחר, שיכול ליתן לה השטר בתורת שוה כסף, ובמאירי (מח.) כתב עוד שאם השטר פסול לקידושי שטר כגון שנכתב שלא לשמה אינה מקודשת גם בתורת כסף, ומש"א בירושלמי הכוונה אם נתן לה בתורת כסף.

ונראה לביאור מחלוקתם של המאירי והר"ן. ובהקדם ביאור דברי הר"ן, דמש"כ הר"ן שאם השטר פסול ויש בו שו"פ מתקדשת בו בתורת כסף כיון שדעתה נמי אנייר, אין הכוונה בדאופן שמקדשין בתורת שטר יש להם הכוונה שגם בתורת כסף יועילו הקידושין, דא"כ הו"ל להר"ן לומר דדעתיהו אקידושי כסף. וגם יעוי' בלשון הר"ן שם בתחילת דבריו, שכתב דאם היה בעי בשטר קידושין שו"פ, וכיון שצריך נתינה כדאשכחן בגט, אם כן "היינו כסף", ומשמע מלשונו דממילא הוי כסף, דאליכ' שפיר יש נפ"מ באופן שאין מתכוונים לכסף. ועוד דאם אין כוונתו שיהיה כסף ממילא אלא שכוונתו לקנין כסף, א"כ אמאי הוצרך הר"ן להא דבעי להקנות את השטר כמו גט, ובלא"ה ממילא יקנה לה את השטר כיון שרוצה לקדשה בכסף. ובהכרח דלשי' הר"ן אינו מתכוין לקדש בקידושי כסף, ואעפ"כ ממילא "היינו כסף".

מכון ירושלים
הופיע
יד דרד
על מסכתות
נדרים נזיר וסוטה
להגאון רבי דוד
זינצהיים זצ"ל
יו"ל לראשונה מכת"י
המחבר עם מקורות וצינונים

צדק
צוף הוצאה לאור – נתן פלדמן
הופיע ויצא לאור
בהוצאת צוף
אמונה שלמה
חומש שמות
מנשים באוהל
קובץ הלכות הגר"ש אלישיב
מנחת שלמה
להגאון ר שלמה זלמן
אויערבך זצ"ל
עכשיו בחנויות הספרים

האם בשטר צריך לומר חרי את

מקודשת לי?

מובא בגמ' קידושין ב' ע"א דהאשה מתקדשת לבעלה בשלש דרכים בכסף בשטר ובביאה. רש"י (שם) בד"ה בכסף ובשטר כותב "נותן לה כסף או שוה כסף ואומר לה הרי את מקודשת לי, שטר כותב לה על הנייר אעפ"י שאינו שוה פרוטה הרי את מקודשת לי וכו', ומבואר מרש"י דכשמוקדשה בכסף צריך שיאמר לה הרי את מקודשת והוא חלק מהקידושין וכמבואר ברש"י נדדים לגבי ידות, ואילו לגבי קנין שטר מבואר דדי לנו בכתיבה ואין צורך לומר בפה, וכך כתב בחידושי המקנה קידושין ד"ב להוכיח בן מדברי רש"י. וכן מבואר בחידושי חולקין שם חכמי החר, אולם מצוין שרבותיו חולקין ע"ז ואף בשטר צריך אמירה. בתוס' ר"י הקן דף ו' ע"א משמע שאין צורך אמירה בשטר. אולם מדברי הרמב"ם משמע שצריך אמירה וכן כתב להוכיח האור שמו משמ"כ הרמב"ם בפ"ג מהלכות אישות הלכה ג' דכתב "שליח האיש שקדש אומר לה הרי את מקודשת לפלוני בכסף זה או בשטר זה", משמע שם בשטר צריך אמירה. וכך משמע בחידושי הרשב"א בקידושין ד"ה ע"ב ד"ה ולענן הלכתא בחידושי המקנה כתב סברא שאין צריך אמירה משום שכתביה כדיבור, ולכן אף אם בא לקדש בשטר ששוה פרוטה ואז מתקדשת מדין כסף כמבואר ברש"י ברש קידושין שמביא דברי הירושלמי ריש קידושין שהשטר לא שוה פרוטה דאם הוא שוה פרוטה יכולה להתקדש בו בתורת כסף, ואז כשבה לקדש בשטר זה אין צורך אמירה כיון שהכתיבה כדיבור. (עי' באבני מילואים אבן העזר סימן ל' סק"א). בני הערות ממון הגרי"ש אלישיב זצ"ל ריש קידושין כתב להסביר דברי רש"י שבשטר לא צריך אמירה, דנראה לומר דאין הפירוש שבשטר לא צריך אמירה דודאי צריך אמירה גם בשטר רק מה שכותב בשטר נחשב אמירה ולא צריך יותר, וראוי לזה הנהגת הירושלמי הניל כתב דבשטר אפילו פחות משו"פ מקודשת דאם שוה פרוטה מקודשת מדין כסף, והנהגה אם בכסף צריך אמירה ובשטר לא הרי יש נ"מ בלא אמר, אלא ודאי דהשטר אי כסף צריך אמירה וזה גופא נקרא אמירה. ועוד יש להוכיח שכתב הר"ן לקמן דקידשה בשטר שלא נכתב לשמה אם שוה פרוטה מקודשת מדין כסף, ומבואר דמקודשת בלא אמירה, ולכאורה הכסף בכסף צריך אמירה, אלא מוכח שמה שכתב בשטר נחשב כאמירה ואפילו אם אין על השטר דין שטר כגון שלא נכתב לשמה מ"מ נחשב כאמירה.

נתינת שטר בפני עדים

הרמב"ם בפירושו המשנה ריש קידושין כתב "ולמדנו שהיא מתקדשת בכסף לפי שנאמר כי יקח איש אשה ונאמר בעצרונו בתני כסף השדה קח ממני גמר קיחה קיחה, והקידושין בשטר הוא שיכתוב לה על איהו דבר שיתלמה ואפילו ע"ג החסר את מקודשתה של שוה פרוטה ואין הכתוב בפני שני עדים וכו', וענין קידושין בבדיקה הוא שיבוא עליה בפני שני עדים לשם קידושין וכו'. וכתב להעיר הגרי"ז גוסטמן זצ"ל בספרו קונטרסי שיעורים קידושין (שיעור א' אות י"א) דבתחילה לגבי קידושין כסף לא הזכיר עדים ורק בגי שטר וביאה כתב בפני שני עדים, ואין לומר דסמך ע"י שכתב בשטר וביאה ונדע מזה שגם בכסף כן אי"כ למה להזכיר זאת השטר ובביאה ולא בכסף שיכתוב רק אחד ומתן ונדע על כל הקנינים שצריך עדים? ומזה דהרמב"ם לא מדבר כאן כלל בענין עדים שצריך קידושין לקיום הדבר שזה סוגיא להלן בדף ס"ה והמשנה לא מדברת **אלא במעשה הקנינים** שהאשה נקנית. וזמ"ש הרמב"ם דבשטר וביאה העדים הם חלק מהמעשה משא"כ בכסף, והיינו דהשטר צריך עדים לעשות את השטר שטר כגון עדי חתימה לרי"א ועדי מסירה לרי"א דאל"כ הוא נחשב לחספה בעלמא, וזמ"ש הרמב"ם בלשוננו הצח "ייתן לה דבר הכתוב בפני שני עדים", לומר לנו שקודם שנותן לה אין על זה שם שטר רק דבר כתוב בלבד ורק המסירה בפני העדים עושה שטר שטר, וכן בביאה כיון שבא עליה בניו לבין עצמו וז"ל הוא בביאה זנות ואין כאן מעשה קידושין, וכן בביאת קידושין אפשר

מין ראש הישיבה שליט"א

בעל אילת השחר

ההפדש בין קידושי שטר

לקידושי כסף

בגמ' קידושין ה' א' מבואר דמקור קידושי שטר הוא מהיקש הויה ליציאה, וכמו שמתגרשת בשטר כך גם מתקדשת בשטר. ומקשי' אי הכי מתגרשת בכסף, ומתירצי' יאמרו כסף מכניס כסף מוציא קטיגור יעשה סניגור, ומקשי' אי הכי שטר נמי נימא שטר מכניס שטר מוציא קטיגור יעשה סניגור, ומתירצי' מילי דהאי שטרא לחוד ומילי דהאי שטרא לחוד, הכא נמי האי כספא לחוד והאי כספא לחוד, טיבעא מיהא חד הוא. ופרש"י דאינו נזכר בתוכו אם להכניס אם להוציא. ויש לפרש דהחילוק הוא דאם התוכו ניכר ההבדל, מקרי טפי ניכר בין קטיגור לסניגור.

אבל יותר יש לבאר, דאע"פ דבשטר מלבד האותיות הכתובות בו צריך גם ליתן הנייר, דהאומר הנייר שלי לא מהני בגט כמבואר בגיטין דף כ' ע"ב, ובודאי גם בשטר קידושין כן, מ"מ בשטר, העיקר המילים שבתוכו עושים את הקידושין והגירושיין, ובהם ניכר ההבדל בין להכניס או להוציא, לכן זה לא מקרי סניגור נעשה קטיגור. אבל בכסף מה שעושה את הקידושין הוא הכסף, והאמירה אינה אלא גלוּת על מה נותן את הכסף, אבל עיקר הקידושין הם ע"י נתינת הכסף, וכיון דבעצם הכסף לא ניכר החילוק מקרי סניגור נעשה קטיגור, וכל זה אם האמירה אינה אלא גלוּת למה ניתן הכסף, אבל אם האמירה חלק ממעשה הקידושין שזה העושה את הקידושין הא בהם שפיר ניכר החילוק, ומה איכפת לן מה שהם לא כתובים בתוך מה שנותן לה. (אילת השחר, קדושין ה' א')

לקדש אשה לא בביאת זנות, וכיון שבלא עדים לא חלו הקידושין ממילא הביאה היא ביאת זנות, משא"כ ככסף באם נותן לה פרוטה לקידושין גם בלא עדים ישנו כוונת קידושין רק שחלות הקידושין לא חל בלא עדים וזוהי המשנה לא מדברת, דלא שנו כאן אלא הדרכים שהאשה נקנית על ידן ובכסף אין העדים פועלים בהדרך.

גט על איסורי הנאה

מובא בגמ' גיטין ג"כ ע"א שאם כתב גט על איסורי הנאה כשר וכך נפסק בשו"ע אבן העזר סימן קכ"ד ס"א. וכתבו התוס' (שם) ד"ה דילמא נתינת גט הוא, וכן שלף איש נעלו ונתן לרעהו לא צריך שו"פ אע"פ דכתב ונתן, וכ"כ התוס' ב"ב מצויצא מ"ז ע"א ד"ה קונים בכלי אעפ"י שאין בו שו"פ וז"ל "אבל נתינת מנעל הוא לרעהו ולא נתינת ממון, וכן ונתן בידה דגט הוי נתינת גט ולא נתינת ממון כדאמר בגיטין כתב גט על איסורי הנאה כשר". וכ"כ בחידושי הרמב"ן (שם).

וכתב בשר"ת מרשחתי סימן א' אות ה' בדין איסורי הנאה אם נחשב שהם שלו להעיר כיון שאינו יכול להקנות איסורי הנאה איך אמרו בגיטין כתבו על איסורי הנאה כשר הרי לא יכול להקנות לאשה שזה לא שלו ואיך מתגרשת בזה, ומוכח שאיסורי הנאה יכול להקנות ג"כ והוא שלה. ועל מדוכה זו ישב בקצות החושן סימן ר' סק"ה והקשה הרי איסור הנאה אין בו זכיה, משום זה העלה דבגט אי"צ זכיה וקנין רק שיבוא לידה ואי"צ תורת קנין בגט היא מגורשת כיון שבא לידה אף שלקנתה אותו, ומוכח כדעת הריטב"א (כמובא בקצות החושן סימן ת"י סק"ב) דאיסורי הנאה יש להם בעלים (ולדא כרש"י שכתב בפסחים דף ו' ע"ב שכתב לגבי חמץ לאחר זמן איסורו לא יכול לבטל החמץ משום דלאו ברשותו קיימא, וכתב רש"י "אינו שלי" משמע שאיסורי הנאה לא נחשב כשלו ולא נחשב בעלים ע"ז). דאל"כ איך מתגרשת בגט הכתוב על איסורי הנאה הרי צריך שיהיה ספר המתנה שהגט יהיה של הבעל כמובא בגיטין ד"כ וז"ל ואם איסורי הנאה היא לבעלים אי"כ זה לא נחשב של הבעל וא"כ היא מתגרשת בו, וע"כ היא מתגרשת לא ואעפ"י שאינו יכול להקנות לה משום דנחשב כאינו ברשותו מ"מ בגט מועיל משום דלא צריך זכיה בגט וכמו שכתב הקצוה"ח (עי' בעוג יו"ט חור"ד סימן צ"ה) ובשו"ת ברית אברהם או"ח סוף סימן כ"ו.

שטר קידושין של איסורי הנאה

עד כה עסקנו בענין גט שכתבו על איסורי הנאה, ויש לברר מה הדין לגבי שטר קידושין שכתבו על איסורי הנאה, הרמ"ם באבן העזר סימן ל"ב סעף ד' מביא ע"ז מחלוקת, לדעת המ"מ פי"ג מהלכות אישות פסול השטר, ולדעת הרשב"א בתשובתו סימן ת"ר ות"ג השטר כשר, אולם הרשב"א מוסיף שבאיסורי הנאה מן התורה אינה מקודשת ובאיסורי הנאה מדרבנן מקודשת. ולכאורה למה חלוק שטר קידושין מגט שכשר באיסורי הנאה? וכתב בסי' אבני מילואים סימן קל"ט סק"י"ג לבאר החילוק אע"ג שמוצינו בגמ' קידושין ד"ט ע"ב שמקשים שטר קידושין לגט

חקירות הלכתיות

הרה"ג אלחנן פרץ שליט"א

אסורי חמץ

היו מקדים שאסורי חמץ רצו לקדש אישה, כסף לא היה להם, שלחו לא יכלו למנות. והנה שמה יכלו לכתוב שטר קידושין אלא גם אם יעשו כן איך יתנו לאשה והם מאחורי סורג ובריח.

אודיאת

יועצים דבני הקל"ת בסי' מ' כי בכל הודאת בעל דין יש גם קנין הלוא קניין אודיאת (וראה קל"ת סי' ל"ד ס"ק ד'). קניין אודיאת זה עניינו שאלה מודה שהוא של חבירו נהיה של חבירו בעצם ההודאה. ורבים ביארו זאת ע"פ דברי החו"א הסוכר שזכר קניינים הוא הבעת והמיניות הדעת, אמור מעתה שאלה מודה הרי נאמן בהודאתו שהתפך לא שלו ומאוס כך גומר דבעתו להקנותו גם כן. רבים משתמשים בקניין זה בזוואות האמנויות בזמננו.

אודיאת בשטר

ומעתה שמה יש לייצג ליוצאי בית האסורים שכולו לקדש על ידי אודיאת שהשטר שיהיה למתקדשת ויעשה כן בפני שניים ובהקניין אודיאת תזכה המתקדשת בשטר והרי מקודשת לפנינו. ונראה שענה זו אין לה שחר ממנה סיבות.

חובה

כיוון שזכר אודיאת בניו על הודאת בעל דין, הרי הלכה הודאת בעל דין כמאה עדים בנתינת גט לחיובי, אבל זה שמודה שהשטר שיהיה לזכרו הרי חייב לחיובי כי נמשאלת היא אסורה לכל אדם וכתב לחיובי פשוט שלא מועילה הודאת בעל דין ולא מועיל קניין אודיאת.

שטר

אפשר כי אפשר שקניין שטר יכול על ידי אודיאת ואפשר שקניין שטר צריך נתינת פדיון על כך הוא נענינו, על ידי הנתינה בפועל יש חלות. ועד הרי שטר של איסורי הנאה כשר בגט, אשר מוכח מזה דיסוד עניינו אינו זכיה שהרי לא שייכת זכיה באיסורי הנאה אלא יסוד עניינו עלם מעשה הנתינה. אף בשטר שטרות יש לומר שיסוד עניינם עלם מעשה הנתינה ולא תועיל אודיאת בזה.

עדים

זאת ועוד, הרי צעידת עדים לקומי', לכאורה גם אם היה מועיל קניין אודיאת הרי אין עדים המעידים שהאשה רצתה בקידושין כשעה שהיו הקידושין ויש עדים על הסכמתה קודם כשקטנו זהו חוסרונו בקומי' ונחשב שלא היו עדים בקידושין אלו ואינה מקודשת.

משום שכתוב "ויציאה והיתה" (דברים כ"ד ב') משום דגט לא צריך זכיה רק נתינה לידה לחוד דהרי מועיל אפילו בע"כ, אבל קידושין יחייב ליתא בע"כ וצריך דעתה צדק שבשטר קידושין ויהיה מעשה זכיה כמו שאר שטרי הקדש שצריך קנין וזכיה בגוף השטר. (עי' סי' גט מקושר סימן ב'). וכענין כתב לבאר החילוק בסי' ט"ב קידושין ל"ב סק"ו ובסימן כ"ח סק"ו ס"ח והוסף הסבר דלכאורה קשה למה בגט אם כתבו על איסורי הנאה כשר הרי איסורי הנאה אינם שלה ויוכל ליתן מי שירצה אי"כ הוי כאילו לא בא הגט לרשותה שהרי גם שהוא ברשותה אינו ברשותה, אלא דבגט י"ל הרי מתגרשת בע"כ אעפ"י שאין רצונה לקבל הגט וע"כ צ"ל דרחמנא אוקמא ברשותה אי"כ גם בכתבו על איסורי הנאה מועיל ומתגרשת, אבל לענין קידושין שהם ברצונה הרי צריך שיבוא השטר לרשותו ואיסורי הנאה הפקר ולא בא השטר לרשותה כלל (עי' דבר אברהם ח"א סימן כ' אות ד'). בסי' ערוך השלחן סימן כ"ח סעף צ"ז אחר שהביא הדעות השונות של הפוסקים בענין שטר קידושין באיסורי הנאה, כתב דהעיקר להלכה דקדשה בשטר באיסורי הנאה דאורייתא הוי קידושין כמו בגט אלא דלמעשה מפני חומר אי"א חש הרמ"א להביא גם הדעה השניה אבל הלכה מוכח בש"ס דשוין בזה גיטין קידושין כדמשמע בגיטין ד"י. ומן הראוי לצידן דהבאנו לעיל דעת הרשב"א בתשובות דבבקיודשין הנאה ממדאורייתא אינה מקודשת. אולם המאגרי קידושין ד"ו כתב דגם באיסורי הנאה מדאורייתא מקודשת, ואחר שהביא דברי הרשב"א שמוכח זאת מדברי הירושלמי קידושין מי"מ מדברי הגמ' בגיטין כתבו גט על איסורי הנאה כשר משום דהיינו אפילו איסור הנאה מדאורייתא אי"כ קידושין כן.

בחלות קידושי של יוסף בלא עדים לקיומא

בני הם אשר נתן לי אלוקים בזה. [פמ"ח פ"ט], מפורסם בשם הגאון מקלוניבורג זצוק"ל שאמר בילדותו, [הובא בספרו יציב פתגם] בביאור הכתובים, דהנה יעקב אמר לו ליוסף מי אלה, ופרש"י מהיכן יצאו אלה שאין ראוי לברכה, והראה לו יוסף שטר אירוסין [קידושין] ושטר כתובה [נישואין], והביאור הוא דאילו נולדו בניו שלא בקדושה אין ראויים לברכה, וע"ז הראה לו יוסף ליעקב שהוא קידש את אסנת ואף נתן לה שטר כתובה, וממילא נדולדו בקדושה וראויים לברכה.

אלא די ש להעיר היאך היה יוסף יכול לקדש את אסנת לאשה, הלא לא היו לו במצרים עדים כשרים, וקי"ל בקידושין סה: דאין קידושין בלא עדים, אכן הנה מבואר שם דמעיקר הדין היה מועיל הודאת בעי"ד כמאה עדים, ואך דלא מהניא הודאת בעי"ד משום דחב לאחריני, לפי שכאשר נעשית מקודשת הרי היא נאסרת על קרוביו והוא נאסר בקרובותיה, אכן כיון שלא היו קרובים במצרים שפיר מועיל הודאת בעי"ד.

ומעתה זהו שאמר יוסף ליעקב, בני הם אשר נתן לי אלוקים יזוה', דהנה מבואר ברש"י קידושין שם [ד"ה הודאת] דיסוד דינא דהודאת בעי"ד למד מדכתיב אשר יאמר כי הוא יזוה' הרי שסמך על מקצת הודאתו, והיינו דכיון שמודה על דבר מסוים הוא הודאה, וא"כ זהו שאמר יוסף ליעקב שהבנים הללו נתן לי אלוקים ע"י קידושין שחלו בדין יזוה', כי רק ע"י דין הודאת בעי"ד חלו הקידושין.

ונראה לפלפל בדבריו דאמנם כלפי קרובים של יוסף י"ל דלא חשיב חב לאחריני כדבריו שם, אך הלא עדיין חב לאחריני שהרי אסר לה אכולי עלמא כהקדש, שהרי א"א אסורה לעלמא, והרי לכאורה מה דלי"מ הודאת בעי"ד כמאה עדים וענין קידושין הוא גם משום שחב לכל העולם ע"י הקידושין, ושוב צ"ע היאך קידש יוסף את אסנת לאשה, וצ"ע.

אכן תליא בפלוגתא הראשונים, דהנה ברש"י קידושין סה: [ד"ה הכא] ובתוס' גיטין ד. [ד"ה דקיימא] כתבו דמה דקידושין חב לאחריני הוא משום שאסר לה אקרובים שלו [והוא נאסר בקרובים שלה], אכן הרשב"א כתב דחב לאחריני משום דאסר לה אכ"י, וכבר עמד על כך ברש"י למה לא פירש רש"י כן, ויעוין מה שנתבאר לקמן, הא מיהא לדברי רש"י נכונה דברי הגאון הנ"ל דכל שאין קרובים לא חשיב חב לאחריני.

אכן כל דבריו צ"ב לכאורה, דמה לי שקרוביו לא היו במצרים, הא מ"מ קרוביו של יוסף יושבים בארץ כנען, וע"י הקידושין הרי הם נאסרים על אסנת, באופן דלפ"ז שוב צ"ע היאך חל קידושין של יוסף מדין הודאת בעל דין בלא עדים, הלא ע"י הקידושין נאסרין קרוביו על אסנת וחב לאחריני, [ונשלמא כלפי קרוביה של אסנת י"ל דכיון שנתגיירה הרי היא קטון שנולד, אך כלפי קרוביו של יוסף עדיין צ"ע].

ואשר לכן נראה ליישב באופ"א היאך הועילו קידושיו ונישואיו של יוסף [מדין הודאת בעל דין], והוא עפ"י המבואר בסנהדרין ז: דבפרשת ערוית דבי"ן לא נאמר אלא בעולת בעל ולא ארוסה או כנסה לחופה, וא"כ נמצא דלפני מתן תורה אין אירוסין ונישואין אוסרים אותה על כל העולם, [ואף אם היה לבני יעקב דין ישראל, הרי בקוב"ש בי"ב אות נ"ד כתב דפשוט דלא נתחייבו יותר משאר כל בני י"י, ועי"ז ע"ז, ובאמת שכן הוא מפורש בתוסי' חולין קא: (ד"ה לאחר)].

הלא מעתה ברור דמהניא הודאת בעי"ד בקידושין של בני, באשר דכל מה דלי"מ הודאת בעי"ד הוא רק משום שהודאתם הוא על דבר שהוא שייך לאחרים, באשר דגוף הקידושין באין לאסור אותה על כל העולם, אשר זה אינו שייך בקידושין של קודם מתן תורה, שבאמת אין בעצמותם שום איסור לכל העולם, ורק היה בזה דין קנין גרידא שכמו שיש קנין אישות של בעולת בעל דכותה יכול לקנות אותה ע"י מעשה קנין, [ועי"ז בשו"ת צ"פ סי' כ"ו דבכל קנין אישות תרתי אית ביה, חדא מה שהיא שלו, והשני מה שהיא אסורה על אחרים בגדר אשת איש, ועי"ז היטב בפלוגתא הפ"י בגיטין מג. והאבנ"מ סי' מ"ד סק"ד ואכ"מ].

ואמנם נראה ברור, דאף שקידושיו של יוסף תפסו באסנת, וא"כ בני אסור לבוא עליה, וכמבואר ברש"י אחר עליה חייב משום גזל, [ומה דאיתא ברש"י דאין להם אלא בעולת בעל היינו מחמת לתא דאיסור א"א, אך מחמת לתא דגזל ישנו אף בקידושין], אך מ"מ משום זה לא יחשב קידושין כתב לאחריני, וכמו שנתבאר כן בארוכה בפרשת וישב [פלי"ח פכ"א].

ודבר מחדש שכתב המנח"ח מצוה ר"ו סק"ב, דהנה דעת החיזון שם שהמקדש אחת מן העריות עובר בלאו, ואף שאין הקידושין תופסין בחייבי כריתות, מ"מ איסור תורה הוא לעשות מעשה קידושין, וחי"ש במנח"ח שאם יקדשנה בינו לבין עצמו עובר באיסור תורה, ואף שאין קידושין בלא עדים, היינו משום דכל קידושין חב לאחריני, אך מאחר שבקידושין אלו [שאינם חלין] אינו חב לאחריני, אף בלא עדים אסור.

והנה בעמודי אור סי' צ"ו סק"י"ב הביא דברי התוס' בגיטין ד. [ד"ה דקיימא] שכתבו דמה דלא מהניא הודאת בעי"ד של העגלה שגירשה את אשתו, הוא משום דחב לגבי נאהנים שהגרושה אסורה להם, והקשה על זה דא"כ אם נשא גרושה יהא נאמן לומר שגירשה, שהרי בלא"ה לא חב לאחריני מאחר שכבר אסורה לכהנים, וכתב דאולי י"ל דלא חילקה תורה ולעולם ליכא גירושין בלא עדים, [ועי"ז בקצוה"ח סי' רמ"א סק"א].

והנה דכותה יש להעיר למה שכתבו רש"י בקידושין ובתוס' גיטין שם דכל מה שאין איש ואשתו נאמנים על הקידושין הוא משום דחב לקרובים, א"כ מי שנשא אשה וגירשה ואח"כ החזירה דבזה ליכא חובה לקרובים, דהלא כל הקרובים כבר אסורים לשניהם, וכן בגוונא שגר קידש גיורת, דבכה"ג אין שם קרובים כלל, הכי בזה נימא דמקודשת בלא עדים הואיל ואין כאן חב לאחריני, ויעוין בגיטין פא: וצ"ע.

ולדברי העמודי אור מיושבת קושיא זו דלא חילקה תורה בין קידושין קידושין, אכן לדברי המנח"ח שכתב דכל קידושין שאין בהם חוב לאחריני הרי אלו חלין בלא עדים, שוב יקשה כל הקושיות הנ"ל, ויעוין בחלקת יואב ח"א אה"ע סי' ו' ובסופו שם שהעיר גם מטעם אחר, וכתב דמה שצריך עדים בקידושין הוא מסברא, אכן במנח"ח נקט דכל אופן שאין בו חוב לאחריני חשיב מעשה קידושין בלא עדים, וזה צ"ע טובא מכל האופנים שכתבת לעיל.

ויעוין באבני"ז אה"ע סי' קע"ב סק"י שכתב דמי שיש לו אשה שהיא פסולה לכהונה ואמר שהוא גירשה נאמן בלא עדים, דהלא ככה"ג לא חב לאחריני, כיון שהיא כבר אסורה לכל הכהנים, ואף לדבריו צ"ע למה לא יועיל גם לגרש אשה זו בלא עדים, דהלא כתבו בתוס' דכל מה שצריך עדים הוא רק משום שאין כאן הודאת בעי"ד, [ועי"ז בנתיבי"מ סי' ל"ו סק"י שכתב דצריך עדים משום לתא דאשווי שטר הגירושין, ואכ"מ].

חבר יעקב שלמה וייצברט

לבוש יהודי

מסופר, אנשי העיר טיכוב ביקשו מאת הרה"ק המהר"ש [נראשון] מכאבוב זצ"ל שישבות אלסל לעב"ק, ונתער לבקשתם, ובפרשת ויחי נסע עם סיעת מרחמוהי לעיר טיכוב.

בלל שב"ק אחר תפילת מערבית, כאשר עסק הרה"ק מרן המוהרי"ש בעבודת הקודש - בהכנת דרבה לקידוש ולשעודתא דחקל תפוחין קדישין, היו הציבור יושבים בהי"מ ועוסקים בתורה והתחמקות. בני מהר"י צצ"ל זצ"ל, רצה להעביר חסידה שמותי, ולקח חומש מן הבא ביזו, שהי חסר בו דף השטר, כסבור היה שהוא חומש עם פי' אה"ח קפ.

בשעה שהעביר הרה"ק הקדושת ציון זצ"ל את חסידה, היה דרכו לפעמים להצ"ץ במפרשי התורה, והנה נפל מבט במה שכתב - כאילו באוהח"ק - עה"פ (פרשת בראשית מח, ח) וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה, ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלקים בזה', ופרש, שמלבשי העברים היו משונים ממלבשי המצרים, אבל יוסף שהיה קרוב למלכות וכן בניו היו לובשים כמלבשי שרי מצרים, ועל כן תמה יעקב ואמר ימי אלה. ונה' לו יוסף יבני הם אשר נתן לי אלקים בזה', שמה שאתה רואה אתם משונים ממלבשיהם הוא מפני שנולדו בזה המקום, והמקום המצב מחייב זאת עכ"ז.

הרה"ק מרן מהר"י צצ"ל שסבר שהוא פי' אה"ח הקדוש, נתפלא על זה מאד, שלא הי' יתכן בעינו שהאוהח"ק יפרש שכן, שמנשה ואפרים שינו ח"ו את לבושם כמלבשי המצרים, הגם שלחכה אולי היה מותר להם להלבש בגדי שרים, אמנם הלא דובר בהוא לענין בני יוסף הצדיק שגדר עצמו ודגרו כל ישראל אחריו, והרי הלבוש היהודי הוא מעיקרי העיקרים ומיסודי דרכי הקדושה, ובפרט שגילו לנו חכמו"ל שאולת מצרים היתה בכות שלל שני עיני לבושם, ועיני הרה"ק מרן זצ"ל עוד הפעם בפנים, ונתברר לו שאין זה פירושו האה"ח, כי אם מפירש אחרון שנדפס עם החומש.

יש הרה"ק מרן מהר"י צצ"ל והתבונן בפירושו המקרא, ונצנץ במוחו בדרך העבודה והחסידות, דאברהם פירש הכתוב הוא להפוך, כי באמת, לכשתבונן יש כאן סתירה מני' ובי, כי אחר שכתוב בתורה וירא ישראל את בני יוסף כתוב תיכף ויעני ישראל כבוד מוזקן לא יוכל לראותי'. ועד שי לדקוק על שאלתו ימי אלה וכי לא ידע לזה, הלא זה שבע עשרה שנה שהיו עמו במחיצתו ובפרט אפרים שהיה רגיל לפגוש בתלמודו כדברי חז"ל.

ואמר הרה"ק מרן ז"ל פרש הכתובים עפ"י מה שמע מבאבוב העל מוהרי"ש צצ"ל, כי כאשר הרה"ק בעל הדברי חיים מצאנז ז"ע בא בימים, והיתה זאת בשנה האחרונה קודם הסתלקותו, ונחל כח ראינותו, אמר: "אזוי אין א ספר, וזה אין נאך אדוק, ובער קיין מנעטשן דערקען אין שוין גארינטיט" (בספר אני עדיין יכול לעיין, אבל איני מזהה אנשים). כשהרגיש בתמחון האנשים הנחכים (כי דובר כלל קשה יותר לעיין בספר מלהכיר אנשים) סיפר, כשרד הרה"ק בעל יאורח ישראל מצאנז ז"ע במעזיבוש, היתה דירתו בעליה והיו עולים אלו במדרגות. פתח אחת באו לפניו שני אנשים מבני עירו, גרועים ופחותי' ערך, והיה כצאתם מעל פניו, שאל לאשר על ביתו בתמיות: "יווי אזוי זענען די בהמות ארוץ עקומען די שטיגע" (אך עלו בהמות את גרם המדרגות): האיש נשתומם בשמעו את השאלה, ויאמר: וכי אין רוב מכירים, הלא המה פלוגי ופלוגי מאנשי עירינ"ו? ענה לו הרה"ק מצאנז זצ"ל: "לא הכרת אותם, כי נמשל כבהמות נדמו".

הרה"ק מצאנז ז"ע הסביר הענין, כי לבת זקנותו של הרה"ק מצאנז זצ"ל, נתעלה על עבודתו במדרגה גדולה מאד, ונדכדכו כל חושיו הקי עד שבא לבחינה זו שלא ראו עיניו רק דבר שבקדושה, לכן כאשר באו לפניו הני אנשים דלא מעלי, לא הכיר עליהם את צלם האלקים, וראו עיני הקדושות רק בצורתם הבהמית.

ומעתה יתבאר הפסוקים כמין חומר בקודש, כי יעקב אבינו בראותו שנסתלקה הימנו שכיתה, ועל מזה שאין בני יוסף ראויים לברכה מצד מעשיהם, ועל כן תמה לעצמו, אם מעשיהם אינם גוונים מדוע עיניו ראות אותם. וזה פירוש הפסוק וירא ישראל את בני יוסף, ויאמר מי אלה' ופרש"י "שאינם ראויים לברכה", ואצ"כ עיני ראותו אותם, הלא זה שני הפכים בנושא אחד. וי"אמר יוסף בני הם אשר נתן לי אלקים בזה' במקום הזה שהוא ערות הארץ, הרב נסיונות עברו עליו ועליהם שלא ילכו בחוקות הגוי ולא ילבוש מלבשי נכרים רק יתנהו כראוי לבית יעקב, והמה צדיקים גמורים, לא הם הגורמים שנסתלקה השכינה ממך, רק מחמת בני בניהם שתעדין לעמוד מהם, ירבעם ואחאב מאפרים והואו ובניו ממנשה. ולאחר שהתפלל יוסף אליהם, מיד ויאמר קחם נא אלי ואברסם, כי יראה והכיר שאכן המה זרע ברכ' ה'.

הנושאים הנאים

שמות - החרש בהלכה, מי שיום אלס או חרש או פקח (ז', יא) אה"ח הפסקה
בא - שלוחו של אדם כמותו, איש שה לבית אבות (זב, ג), קידושין מ"ב א.
בשלח - תחומין, אל יצא איש ממקומו (טז, כט) עירובין נ"א א.
יתרו - הפסקה
על מסכתות נדרים נזיר וטושה
להגאון רבי דוד זינגרבייט זצ"ל
יו"ל לראשונה מכת"י המחבר עם מקורות וציורים

הד"ש

כרך חדש מהסידרה החשובה שככשה את עולם התורה
חידושי הריטב"א
על מסכת קידושין
מהד"ב
על-פי כתב-יד יחיד בעולם

לימוד המוסר

קידושי שער'

יוסף מקבל את הידיעה המגיעה מארץ גושן והנה אביד' חולה' מייד הוא לוקח את שני בניו, מנשה ואפרים ויוצא ממצריים ללכת לגושן כדי שיברכם יעקב לפני מותו. יעקב שמע שיוסף ובניו מגיעים הוא חולק ברה ומלכות. מתחזק, יושב על המטה ובכך את יוסף.

יעקב אינו מברך את יוסף בברכה הדישה, הוא מברך את יוסף בברכה שבידך אתו הקב"ה בחלום הלילה כאשר היה בלון בדרכו מבאר שבע לחרו. יעקב אבינו מצרף את אפרים ומנשה בניו של יוסף לברכת הבנים והארץ שקיבל מהקב"ה להיות ממשיכי זרעם של האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב 'אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי. שני בניך נכללים מעתה בכלל שבטי קה. הם יהיו עם ישראל והם יהיו את ארץ ישראל.

זו הייתה ברכה ליוסף, ברכה שלא נתברכה בה שאר השבטים. כעת מבקש יעקב לברך את אפרים ומנשה אך 'סתלק ממנו שכינה' והוא שואל את יוסף: 'מי אלהי' יהיכני יצאו אלו שאינן ראויין לברכה. יוסף עונה לאביו ואומר: 'בני הם אשר נתן לי אלקים בזה' התרגום מפרש 'בוהי' 'הכא' כאן. אבל רש"י מפרש: 'בוהי' 'הראה לו שטר אירוסין ושטר כתובה'. וכותב בשפתי חכמים 'שבתחילה אותם משום שסובר שאינם בני קידושי'. לכן הראה לו שטר אירוסין ושטר כתובה'.

שטר אירוסין הוא שטר קידושין, הוא אחד משלושת הקנינים בהם 'האשה נקנית בכסף בשטר ובביאה'. הם בנים כשרים שנולדו מנישואין כדת משה וישראל. המפרשים האריכו לדון בעניין זה. מדוע הראה יוסף לאביו שטר אירוסין ושטר נישואין. אנו ננסה דרכנו לקחת עמנו דברים מפורשה זו.

הרה"ג ירחמיאל קראם

הפרק הראשון במסכת קידושין נקרא 'האשה נקנית' והפרק השני 'האיש מקדש'. ושאלת הגמרא מאי שמי 'האשה נקנית', מדוע כאן זה נקרא קניין. ומאי שמי תמי 'האיש מקדש', שם זה נקרא קידושין? ומתרת המגרא שאמנם גם כאן היה צריך לקרוא למעשה היה מעשה קידושין ורק מפני שהמעשה ממשיכה ושוונה את הדרכים בהם מקדשים אשה ואחד מהם זה כסף, ומה שכסף מוגבל בקידושין נלמד בגורר שווה שבקידושין נאמר 'כי יקח' ולגבי קניין כסף אצל עפרון החיתי נאמר 'נתתי כסף השדה קח ממני'. ואחרי שאבררם נתן את הכסף נקרא הדבר קניין שנאמר 'השדה אשר קנה אברהם' גמרינן גורר שווה 'קניחה קיחה' שמעשה קידושין נקרא קניין.

אך באמת למסקנת הגמרא שם יש הבדל בין לישנא דאורייתא של קניין ללישנא דרבנן של קידושין. התורה קוראת למעשה זה 'לקיחה' 'קניין' ורבנן קוראים לה 'קידושין'. לשון 'קדושה הקדש'. כמו שהגמרא אומרת שם 'דאסר לה אכולי עלמא כהקדש' כשאשה מתקדשת היא עשית אשת איש ונאסרת על כל העולם. מעתה היא מיוחדת ומזומנת לבעלה בלבד. עד כדי כך שהגמרא רצתה לדמות מקדש חצי אישה למקדש חצי בהמה. וכמו שבהקדש מתפשטת הקדושה בכל הבהמה כך באשה יתפשטו הקידושין בכלה.

אם נתבונן נמצא משמעות נוספת בשנינו הלשון שנקטה התשנה. לגבי חלק האשה במעשה הקידושין נקט לשון של קניין 'האשה נקנית' ואילו לגבי חלק האיש במעשה הקידושין נקט לשון של קדושה 'האיש מקדש'. יש כאן יסוד חשוב לבניין הביטוי היהודי. המשנה מלמדת אותנו כי על האיש לראות במעשה הנישואין מעשה של קדושה. שהרי האשה מצילה אותו מהחטא היא נוטת לו חיי קדושה. בהקדש לא צריך מעשה של קניין, גם למחשבה בלבד יש חשיבות ומחשבה קובעת בהקדש. הבעל צריך להרגיש כלפי אשתו רגש של קדושה. 'מכבהה יותר מגופי עליו לכבד את אשתו כדבר קדוש יותר ממה שמכבד את גופו'.

לעומת זאת אצל האשה צריך להיות מצב של נקנית. האשה צריכה להרגיש את עצמה נקנית לבעל, היא מתבטלת כלפי הבעל. מקבלת דעתו ומפקירה עצמה לבעלה כקרקע עולם.

נישואין, הקמת בית יהודי היא המשך ישיר למעשה הבריאה. המדרש מביא: 'רבי יוחנה בר סימון פתח: 'אלקים מושב יחידים ביתיה' מטרוה אשלה את רבי יוסי בר הלפתא, אמרה לו: לכמה ימים ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו? אמר לה: לעשרת ימים כדכתוב כי ששת ימים עשה ד' את השמים ואת הארץ. אמרה לו: מה הוא עושה מאותה שעה ועד עכשיו? אמר לה: הקב"ה יושב ומוזוג זיווגים, בתו של פלוני לפלוני, אשתו של פלוני לפלוני, ממונו של פלוני לפלוני. אמרה לו: ודא הוא אומנותיה? אף אני יכולה לעשות כן? כמה עבדים, כמה שפחות יש לי, לעשה קלה אני יכולה לזווגן אמר לה: אם קלה היא בניגוד, קשה

היא לפני הקדוש ברוך הוא, כקריעת ים סוף'.

היא שאלה רבי יוסי בר הלפתא: בריאת העולם אכן הסתיימה בשישה ימים, 'ויכל אלקים ביום השביעי כל מלאכתו אשר עשה'. מה הקב"ה עושה בענייני הבריאה מאז ועד עתה. ועל זה ענה לה רבי יוסי: 'הקב"ה מוזוג זיווגים הוא בורא בתים חדשים בישראל, הוא מקים מקומות חדשים להשראת השכינה'.

על מעשה הבריאה נאמר: 'הסתכל הקב"ה באורייתא וברא עלמא'. לכן כל בית יהודי חייב להיות מושתת על קדושה ועל התבטלות לדעת תורה. על 'האיש מקדש' ועל 'האשה נקנית'. כי כך הם דרכי הבריאה ד' קניי ראשית דרכו'. מפני שבניין הבית היהודי הוא המשך למעשה הבריאה. לכן אנו מברכים 'אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלתו' חופה וקידושין הם מעשה בריאה.

בית יהודי יכול להתקיים רק אם הוא מתנהל על פי התורה. 'כי הוא הנותן לך לעשות חיל' התורה מחזיקה את הבית היהודי, כאשר משך רבינו יוד עם הלוחות וראה את העגל והמחולות. כבדו ידיו ולא יכול היה להחזיק את הלוחות מפני שהאותיות פרוו באוויר ונשארו בידיו רק לוחות האבן. בלי האותיות בלי התורה אי אפשר לשאת ולהחזיק את הלוחות מפני שבלי תורה הלוחות הם אבנים כבדות.

כך גם בית שמקימים איש אישה. הם צריכים להתגבר על הבדלים רבים. כשם שאין פראופיהם שווים כך אין דעותיהם שוות. כל אחד שונה מהשני ועכשיו שצריכים לחיות יחד נישות קורות גג אחת חיים מאומים להם להתמודד עם כל זה. התורה נוטת את הכוח להחזיק ולקיים את הבית.

בית הנבנה על אדני התורה מתקיים בו 'איש ואישה זכו שכינה ביניהם', באיש יש יי ובאישה יש הי'. הקב"ה משרה שכינתו ביניהם ואז בנינים יהיה בנין עדי עד'.